

Ökoszisztéma játék

**A játékot az UNICEF Magyarország Klímahősök
programja ajánlja a
Világ Legnagyobb Tanórája 2025 programsorozatának
keretében**

Az ökoszisztéma játék célja, hogy a résztvevők megtapasztalják, mennyire szoros és törékeny kapcsolatban állnak egymással az élőlények. A játék segít megérteni a tápláléklánc működését, az élőlények közötti kölcsönhatásokat, valamint azt, hogy az emberi tevékenység és a klímaváltozás milyen hatással van ezekre a kapcsolatokra. A résztvevők játékos formában láthatják, hogyan vezethet néhány láncszem kiesése az egész rendszer meggyengüléséhez. A játék az „Eco-Patrols 4 Environmental Goals” Erasmus+ program támogatásával készült.

Szükséges eszközök:

- Tápláléklánc szerepkártyák
- Madzag/Fonal gombolyag

A játék menete

1. A kör felállítása

A résztvevők mindegyike kap egy kártyát.

A gyerekek egy kört alkotnak, amely az ökoszisztémát szimbolizálja: az élővilágot és a szervesetlen környezetet.

A kör közepére álljon egy játékos, aki azt mondja:

„Én vagyok a Nap. Ki és hogyan tud kapcsolódni hozzám?”

2. A fonal indítása

A Nap kezében van a madzag gombolyag. Az első szereplő, aki kapcsolódni tud, például egy *tölgyfa* vagy más növény (elsődleges termelő), átveszi a fonalat és bemutatja magát:

„Én egy tölgyfa vagyok, elsődleges termelő. Fotoszintetizálok a napenergia segítségével.”

3. A fonal továbbítása

A következő játékos a tápláléklánc, élőhely (vagy egyéb kapcsolat) szerint kapcsolódik (pl. nyúl – elsődleges fogyasztó, majd ragadozó, pl. róka vagy vércse)

Mind bemutatkoznak, és elmondják, hogyan kapcsolódnak az előző szereplőhöz.

4. A háló kialakulása

A fonalat így dobják tovább körbe-körbe, míg mindenki szerepet kap. A fonalháló az ökoszisztéma belső összefüggéseit mutatja.

A klímaváltozás hatásai és az emberi tevékenység

A játék következő részében különböző események történnek, amelyek megzavarják az ökoszisztéma egyensúlyát.

Azoknak a résztvevőknek, akiket közvetlenül érintenek ezek a változások, el kell *szakítaniuk a fonalat*, ezzel szemléltetve, hogyan bomlik meg a természet hálózata.

A szál visszahúzása

A játékvezető időnként elvágja vagy visszahúzza a fonalat egy-egy résztvevőtől azzal a kérdéssel:

„Mi történik, ha én kiesek?”

Ez mutatja, hogy ha egy láncszem eltűnik (pl. a tölgy kiszárad vagy egy állat eltűnik). Ilyenkor a fonal hálózat megroggyan → az ökoszisztéma sérül.

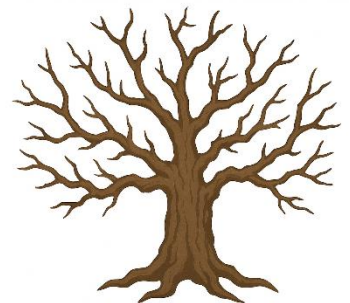
Játsszuk el a fent leírtak mentén a következő helyzeteket:

Aszály és forráság

Egyre gyakrabban van nagyon meleg, és hosszú ideig nem esik eső.

- A növények (pl. fű, virágok, bokrok) kiszáradnak
- Emiatt a növényevők (pl. szarvas, nyúl) nem találnak elegendő ennivalót
- Az emberek is elvesznek vizet az ökoszisztémából öntözéshez

Kiesik: 2 elsődleges termelő (pl. tölgyfa, pitypang) és 2 elsődleges fogyasztó (pl. nyúl, pocok)

Enyhe tél és kártevők elszaporodása

A tél nem volt elég hideg, így a fák kérge alatt megbújt rovarok, bogarak nem pusztultak el.

- Tavasszal rengeteg kártevő kerül elő, amik a fiatal fák leveleit és nedvét fogyasztják
- Sok fa elpusztul, így kevesebb élelem jut a növényevőknek (pl. szarvas, őz)
- Eleinte a rovarevők (pl. cinke, feketeterítő) örülnek a sok tápláléknak, de később nekik sem lesz táplálékuk, élőhelyük

Kiesik: 2 termelő (pl. mezei zsálya, mogyoróbokor)

Túlszaporodik: 1 elsődleges fogyasztó (pl. hernyó)

Éhezik: 1 másodlagos fogyasztó (pl. feketeterítő) és 1 harmadlagos fogyasztó (pl. kígyó)

Erdőirtás

Az emberek gépekkel fákat vágnak ki, hogy utakat és házakat építsenek.

- A fák eltűnése miatt a madarak, mókusok és rovarok elvesztik az otthonukat és az élelemforrásukat
- A kisemlősökre vadászó baglyok és rókák éheznek, mert nincs zsákmány

Kiesik: 2 termelő (fa), 2 elsődleges fogyasztó (pl. gímszarvas, őz), és a csúcsragadozó (pl. róka) is veszélybe kerül

Reflexió

A játék végén mindenki láthatja, hogyan omlik össze a teljes háló, ha kulcs elemek hiányoznak. Ez a klímaváltozás hatásait szimbolizálja: ha egy faj kipusztul, az az egész ökoszisztémára kihat.

A játék végén beszélgessünk a következő kérdésekről

- Mi történik az ökoszisztémával, ha több élőlény is kiesik belőle?
- Hogyan hatott rátok, amikor a fonal szétszakadt?
- Milyen érzés volt látni a sok kapcsolatot a katasztrófák előtt, és miután megszakadt?
- Hogyan tud az ember hozzájárulni ahhoz, hogy a rendszer erősebb és rugalmasabb maradjon?

Példa egy 24 fős csoport összetételére:

8 elsődleges termelő

3 másodlagos fogyasztó

2 harmadlagos fogyasztó

1 csúcsragadozó

5 bomlástermék

Háttérinformációk

Minden élőlénynek szüksége van szerves anyagokra, hogy élni tudjon. Ezekből építik fel a testüket, és ezekből nyernek energiát a mozgáshoz, növekedéshez és légzéshez.

A természetben az élőlények *társulásokban élnek* együtt – például egy mezőn sokféle növény, állat és rovar fordul elő.

Termelők

A növények különlegesek, mert képesek a napfény energiáját felhasználni, a szén-dioxidból és vízből szerves anyagokat és oxigént előállítani.

Ezt a folyamatot *fotoszintézisnek* nevezzük. Emiatt őket *termelőknek* hívjuk, mert energiát „termelnek” más élőlények számára is.

Tölgyfa	Almafa	Mezei zsálya	Mogyoró	Pityang	Pipacs
Termelő (növény) = Olyan élőlény, ami fotoszintetizál, vagyis napfényből, vízből és szén-dioxidból képes oxigént előállítani.	Termelő (növény) = Olyan élőlény, ami fotoszintetizál, vagyis napfényből, vízből és szén-dioxidból képes oxigént előállítani.	Termelő (növény) = Olyan élőlény, ami fotoszintetizál, vagyis napfényből, vízből és szén-dioxidból képes oxigént előállítani.	Termelő (növény) = Olyan élőlény, ami fotoszintetizál, vagyis napfényből, vízből és szén-dioxidból képes oxigént előállítani.	Termelő (növény) = Olyan élőlény, ami fotoszintetizál, vagyis napfényből, vízből és szén-dioxidból képes oxigént előállítani.	Termelő (növény) = Olyan élőlény, ami fotoszintetizál, vagyis napfényből, vízből és szén-dioxidból képes oxigént előállítani.
Mit eszik? Nap, víz és ásványi anyagok szükségesek neki.	Mit eszik? Nap, víz és ásványi anyagok szükségesek neki.	Mit eszik? Nap, víz és ásványi anyagok szükségesek neki.	Mit eszik? Nap, víz és ásványi anyagok szükségesek neki.	Mit eszik? Nap, víz és ásványi anyagok szükségesek neki.	Mit eszik? Nap, víz és ásványi anyagok szükségesek neki.
Mi eszi meg? Az emésztők a makkot, a rovarok a levelet fogyasztják.	Mi eszi meg? Az emberek és állatok az almát, rovarok a leveleket és a virágokat is megrágcsálhatják.	Mi eszi meg? A levélét és a növény nedvét lepkek, szöcskék, hernyók.	Mi eszi meg? A mókusok és egyes madarak a mogyorót, míg rovarok, a leveleit fogyasztják.	Mi eszi meg? Növényevő rovarok, nyulak és néha még emberek is fogyasztják (pl. salátába levele).	Mi eszi meg? Rovarok (pl. hernyók) és néhány apróbb növényevő állat fogyaszthatja.

Fogyasztók:

Elsődleges fogyasztók:	Másodlagos fogyasztók:	Harmadlagos fogyasztók:
növényevők, pl. pocok, szarvas	azok az állatok, amelyek a növényevőket eszik meg, pl. ragadozó madarak	még nagyobb ragadozók, amelyek a másodlagos fogyasztókat eszik meg
Pocok	Vörös vércse	Róka
Elsődleges fogyasztó (növényevő) = Olyan állat, amely növényeket eszik, és ezekből szerzi az energiát. Nem eszik más állatokat. Mit eszik? Lágyszárú növényeket, például fűvet, leveleket. Magokat – szinte bármit, ami növényből van. Mi eszi meg? Barna medve, farkas, róka, ragadozó madarak (pl. vörös vércse).	Másodlagos fogyasztó (növényevőkkel táplálkozik) = Olyan húsevő, ragadozó állat, ami növényevő állatokat eszik meg. Mit eszik? Egereket, rágcsálókat (pl. pocok), kis madarakat, rovarokat, földigilisztát stb. Mi eszi meg? Sólyom, holló, néha szárazföldi ragadozó (pl. hiúz).	Harmadlagos fogyasztó (húsevőkkel táplálkozik) = Olyan húsevő, ragadozó állat, ami mindenevő. Mit eszik? Nyulak, madarak, gyümölcsök, rovarok stb. Mi eszi meg? Medvék, farkasok, hiúzok, nagy ragadozó madarak.

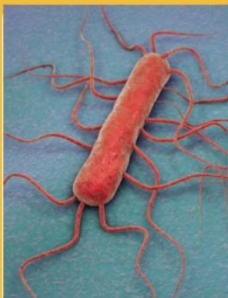
Csúcsragadozók:

a tápláléklánc tetején állnak, akiket már senki nem eszik meg, pl. egerészölyv

Lebontók:

Az anyagok egy része *nem marad a táplálékláncban*. Az elhalt növényeket, állatokat és szerves hulladékokat a *lebontó szervezetek* dolgozzák fel.

Ide tartoznak a talajban élő *baktériumok* és *gombák*, amelyek visszajuttatják a tápanyagokat a természet körforgásába.

Földigiliszta	Baktérium	Gombák
Lebontó (újrahasznosít) = Olyan élőlények, amik elpusztult állatokat és növényeket bontanak le, így a növények újra fel tudják dolgozni azokat. Mit eszik? Elpusztult állatok és növények maradványait. Mi eszi meg? Vakond, rágcsálók, madarak, kételtűek (pl. béka, varangy) stb.	Lebontó (újrahasznosít) = Olyan élőlények, amik elpusztult állatokat és növényeket bontanak le, így a növények újra fel tudják dolgozni azokat. Mit eszik? Elpusztult állatok és növények maradványait. Mi eszi meg? Minden, de semmi nem szándékosan	Lebontó (újrahasznosít) = Olyan élőlények, amik elpusztult állatokat és növényeket bontanak le, így a növények újra fel tudják dolgozni azokat. Mit eszik? Elpusztult állatok és növények maradványait. Mi eszi meg? Csigák, bogarak, emlősök stb.

Kivágható tápláléklánc szerepkártyák

Tölgyfa

Termelő (növény)

= Olyan élőlény, ami fotoszintetizál, vagyis napfényből, vízből és széndioxidból képes oxigént előállítani.

Mit eszik?

Nap, víz és ásványi anyagok szükségesei neki.

Mi eszi meg?

Az emlősök a makkot, a rovarok a levelét fogyasztják.

Hernyó

Elsődleges fogyasztó (növényevő)

= Olyan állat, amely növényeket eszik, és ezekből szerzi az energiát. Nem eszik más állatokat.

Mit eszik?

Fák és növények leveleit.

Mi eszi meg?

Madarak, emlősök, rovarok, denevérek stb.

Róka

Harmadlagos fogyasztó (húsevőkkel táplálkozik)

= Olyan húsevő, ragadozó állat, ami mindenevő.

Mit eszik?

Nyulak, madarak, gyümölcsök, rovarok stb.

Mi eszi meg?

Medvék, farkasok, hiúzok, nagy ragadozó madarak.

Gombák

Lebontó (újrahasznosít)

= Olyan élőlények, amik elpusztult állatokat és növényeket bontanak le, így a növények újra fel tudják dolgozni azokat.

Mit eszik?

Elpusztult állatok és növények maradványait.

Mi eszi meg?

Csigák, bogarak, emlősök stb.

Almafa

Őz

Sүн

Fүргеуык

Termelő (növény)

= Olyan élőlény, ami fotoszintetizál, vagyis napfényből, vízből és széndioxidból képes oxigént előállítani.

Mit eszik?

Nap, víz és ásványi anyagok szükségesek neki.

Mi eszi meg?

Az emberek és állatok az almát, rovarok a leveleket és a virágokat is megrágcsálhatják.

Elsődleges fogyasztó (növényevő)

= Olyan állat, amely növényeket eszik, és ezekből szerzi az energiát. Nem eszik más állatokat.

Mit eszik?

Fűvet, leveleket, rügyeket, kérget, gyümölcsöket.

Mi eszi meg?

Farkas, hiúz, medve stb.

Másodlagos fogyasztó (növényevőkkel táplálkozik)

= Olyan húsevő, ragadozó állat, ami növényevő állatokat eszik meg.

Mit eszik?

Rovarokat, csigákat, gilisztát, néha bogyós gyümölcsöket is.

Mi eszi meg?

Róka, borz, ragadozó madarak (pl. bagoly).

Másodlagos fogyasztó (növényevőkkel táplálkozik)

= Olyan húsevő, ragadozó állat, ami növényevő állatokat eszik meg.

Mit eszik?

Rovarevő állat (pl. tücsök, hernyó, pók, hangya, légy)

Mi eszi meg?

Ragadozó nagy madarak, sүн, róka, házi macska.

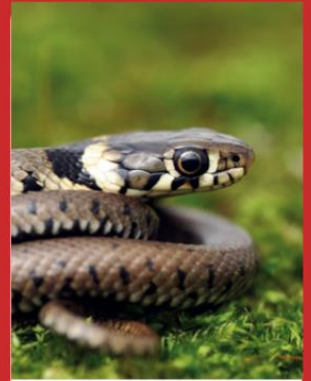
Széncinege

Vakond

Cickány

Kigyó

**Másodlagos fogyasztó
(növényevőkkel
táplálkozik)**

= Olyan húsevő, ragadozó
állat, ami növényevő
állatokat eszik meg.

Mit eszik?

Rovarokat, hernyókat,
pókokat, néha magokat is.

Mi eszi meg?

Ragadozó madarak, róka,
macska.

**Másodlagos fogyasztó
(növényevőkkel
táplálkozik)**

= Olyan húsevő, ragadozó
állat, ami növényevő
állatokat eszik meg.

Mit eszik?

Gilisztákat, rovarlárvákat,
puhatestűeket

Mi eszi meg?

Bagoly, róka, menyét.

**Másodlagos fogyasztó
(növényevőkkel
táplálkozik)**

= Olyan húsevő, ragadozó
állat, ami növényevő
állatokat eszik meg.

Mit eszik?

Rovarokat, lárvákat,
gilisztákat.

Mi eszi meg?

Bagoly, róka, görény.

**Harmadlagos fogyasztó
(húsevőkkel táplálkozik)**

= Olyan húsevő, ragadozó
állat, ami mindenevő.

Mit eszik?

Madarakat, békákat,
gyíkokat, kisebb emlősöket.

Mi eszi meg?

Nincs sok természetes
ellensége – ritkán nagy
ragadozók (pl. sasok).

Mogyoró

Pitypang

Gímszarvas

Mezei nyúl

Termelő (növény)

= Olyan élőlény, ami fotoszintetizál, vagyis napfényből, vízből és széndioxidból képes oxigént előállítani.

Mit eszik?

Nap, víz és ásványi anyagok szükségesek neki.

Mi eszi meg?

A mókusok és egyes madarak a mogyorót, míg rovarok, a leveleit fogyasztják.

Termelő (növény)

= Olyan élőlény, ami fotoszintetizál, vagyis napfényből, vízből és széndioxidból képes oxigént előállítani.

Mit eszik?

Nap, víz és ásványi anyagok szükségesek neki.

Mi eszi meg?

Növényevő rovarok, nyulak és néha még emberek is fogyasztják (pl. salátába levele).

Elsődleges fogyasztó (növényevő)

= Olyan állat, amely növényeket eszik, és ezekből szerzi az energiát. Nem eszik más állatokat.

Mit eszik?

Leveleket, fák kérgét, fűvet, makkot stb.

Mi eszi meg?

Farkas, medve stb.

Elsődleges fogyasztó (növényevő)

= Olyan állat, amely növényeket eszik, és ezekből szerzi az energiát. Nem eszik más állatokat.

Mit eszik?

Lágyszárú növényeket, fűvet, réti virágokat, mezőgazdasági növényeket.

Mi eszi meg?

Róka, bagoly, vörös vércse, sas stb.

Méh

Feketerigó

Rétisas

Pipacs

Beporzó

= Olyan állat, amely növényeket eszik, és ezekből szerzi az energiát. Nem eszik más állatokat.

Mit eszik?

Mézet és más növényi nedveket fogyasztanak.

Mi eszi meg?

Madarak (pl. gyurgyalag), pókok, sáskák.

Másodlagos fogyasztó (növényevőkkel táplálkozik)

= Olyan húsevő, ragadozó állat, ami növényevő állatokat eszik meg.

Mit eszik?

Rovarokat, gilisztákat, kisebb csigákat – de gyümölcsöket is.

Mi eszi meg?

Ragadozó madarak (pl. sólyom), macska, menyét.

Harmadlagos fogyasztó (húsevőkkel táplálkozik)

= Olyan húsevő, ragadozó állat, ami mindenevő.

Mit eszik?

Nyulakat, madarakat, halakat, hüllőket – és néha dögöt is.

Mi eszi meg?

Nincs természetes ellensége – csúcsragadozó.

Termelő (növény)

= Olyan élőlény, ami fotoszintetizál, vagyis napfényből, vízből és széndioxidból képes oxigént előállítani.

Mit eszik?

Nap, víz és ásványi anyagok szükségesek neki.

Mi eszi meg?

Rovarok (pl. hernyók) és néhány apróbb növényevő állat fogyaszthatja.

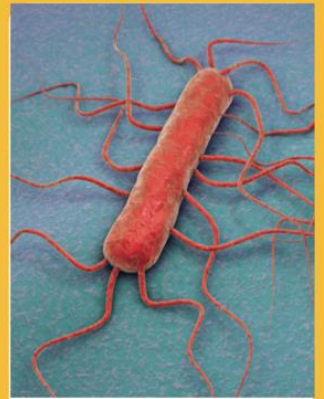
Pocok

Vörös vércse

Földigiliszt

Baktérium

**Elsődleges fogyasztó
(növényevő)**

= Olyan állat, amely növényeket eszik, és ezekből szerzi az energiát. Nem eszik más állatokat.

Mit eszik?

Lágyszárú növényeket, például fűvet, leveleket. Magokat – szinte bármit, ami növényből van.

Mi eszi meg?

Barna medve, farkas, róka, ragadozó madarak (pl. vörös vércse).

**Másodlagos fogyasztó
(növényevőkkel táplálkozik)**

= Olyan húsevő, ragadozó állat, ami növényevő állatokat eszik meg.

Mit eszik?

Egereket, rágcsálókat (pl. pocok), kis madarakat, rovarokat, földigiliszta stb.

Mi eszi meg?

Sólyom, holló, néha szárazföldi ragadozó (pl. hiúz).

Lebontó (újrahasznosít)

= Olyan élőlények, amik elpusztult állatokat és növényeket bontanak le, így a növények újra fel tudják dolgozni azokat.

Mit eszik?

Elpusztult állatok és növények maradványait.

Mi eszi meg?

Vakond, rágcsálók, madarak, kételtűek (pl. béka, varangy) stb.

Lebontó (újrahasznosít)

= Olyan élőlények, amik elpusztult állatokat és növényeket bontanak le, így a növények újra fel tudják dolgozni azokat.

Mit eszik?

Elpusztult állatok és növények maradványait.

Mi eszi meg?

Minden, de semmi nem szándékosan